
Horánszky Nándor életművének bemutatása

A történetírás egyik igen fontos területe és forrása az emlékiratok mellett egy-egy kiemelkedő egyéniség – legyen az politikus, közéleti ember, vagy a szellemi élet legkülönbözőbb területén maradandót alkotó ember – életútjának írásban történő végigkísérése, idézés munkáiból, a kortársak értékelése, szellemi tevékenységének bibliográfiában való összegzése. A történetírással és -kutatással foglalkozó szakemberek gyakran lenézték e műfajt, az öngigazolás valami torz változatát látták benne. Pedig a történeti dokumentumok igen értékes területe, amikor gyakran feledésbe merült adatoknak ad megnyilvánulási lehetőséget, vagy éppen a háttérben folyó munkára világít rá. Ahogy múlnak az évek, évtizedek, az adott korban kiváló egyéniségek kerülnek háttérbe, nem is szólva a gyors feledésről. Az utóbbi pusztító erővel rendelkezik. Ezért üdvözlendő az a törekvés, amikor ennek éppen az ellenkezője történik: a maga korában fontos közéleti és kormányzati tevékenységet kifejtő, több mint száz éve elhunyt politikus kerül ismét a közérdeklődés középpontjába. Ezek közé tartozik Horánszky Nándor (1838–1902) politikus, miniszter, országgyűlési képviselő, egy időben ügyvéd.

Horánszky jogtudományi karon végzett, 1861-ben a királyi táblán fogalmazó, majd Szolnokon törvényszéki bíró. A provizórium bevezetése után lemondott hivataláról és ügyvédi irodát nyitott. 1867 után aktívan részt vett a megyei és városi közéletben, 1872-ben balközép programjával beválasztották az országgyűlésbe képviselőnek. 1875-ben csatlakozott a Szabadelvű Párthoz, majd Apponyi Alberttel megszervezte a Nemzeti Pártot, de Bánffy Dezső miniszterelnök bukása után ismét tagja lett a Szabadelvű Pártnak, s Széll Kálmán kormányában – ugyan csak két hónapig – kereskedelmi miniszter. Családi kapcsolatai révén közeli rokonságba került a magyar ideggyógyászat megújításában igen fontos szerepet játszott Schwartzner családdal, amelynek késői leszármazottja, ifjabb Horánszky Nándor állította össze a most nyomdai napvilágot látott kötetet. Erről a következőket írta a szerkesztő-író: „Családi sorozatunk ötödik kötetében dédapám, Horánszky Nándor sokoldalú tevékenységét kívánom bemutatni. Mivel személyes emlékek nem fűznek hozzá, csupán Édesapám elbeszélései nyomán szereztem egyéniségéről emlékképeket: a szerető, de szigorú családapáról, politikusi és emberi tisztességéről, politikus társával való kapcsolatáról. Pályaképének felrajzolásához olyan megközelítési formákat választottam, amelyek, ha nem is teljes, de átfogó képet tudnak nyújtani sokrétű munkásságáról.” A bemutatás egyik eleme a bibliográfia (életrajzi bibliográfia), mely kronologikus szerkezetével vázolja pályaképét, évről évre – ezen belül szinte havonta – kíséri Horánszky Nándor pályafutását, sikereit, alkotásait stb., továbbá országgyűlési felszólalásait, választási beszédeit, levelezéseit, méltatásait, majd ezt irodalmi munkásságnak jegyzéke, fényképei követik. A dokumentumok közül kiemelkedik Kossuth Lajos temetésén elmondott beszéde, és igen fontos dokumentumsor Horánszky Nándor levelezése, bár ezek jelentős része más dokumentumkötetekben jelent meg.

Fontos publikált írás Nagy Miklós történésznek, az Országgyűlési Könyvtár volt főigazgatójának megemlékezése, amit Horánszky Nándor születésének centenáriumán közölt a Budapesti Szemlében. Tárgyilagos, időnként kritikus és hiteles képet ad a jeles magyar politikus pályafutásáról. Teljes metszetet nyújt Horánszky országgyűlési beszédeiről,

hozzászólásairól, a választásokon való részvételéről, kiterjedt kapcsolatrendszeréről, a politikusokkal való együttműködésről. Közöl adatokat ügyvédi munkásságával kapcsolatban is.

A dokumentumkötet válogatva részleteket közöl Horánszky érdekesebb politikai leveleiből. A mellékletek közt több családi vonatkozású írást is találunk, például Kossuth Lajossal kapcsolatos történéseket. Ezt egészíti ki gróf Apponyi Albertnek és gróf Tisza Istvánnak Horánszkyról alkotott véleménye. A kötet közöl részleteket Horánszky Nándornak Tisza István és kora című munkájából is.

A munka törekszik mindenre kiterjeszteni figyelmét, de mint minden ilyen feldolgozás nem tartalmaz értékelést, azonban tartogat sok eddig ismeretlen vagy kevésbé ismert adatot, melyek megerősítik a szakfeldolgozásokban már rögzített eddigi ismereteket.

(Ifj. Horánszky Nándor: Horánszky Nándor élete és munkássága (1838–1902). A Horánszky-család adat-, dokumentum- és levéltára. V. kötet. Bp., 2018, magánkiadás, 300 p.)

